

dr hab. Jacek Delong

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia ..... 27-07-2018 .....
nr ..... zał. ....
mgr Małgorzata Krowicka

Recenzent dr hab. Jacek Delong, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi

Dziedzina: sztuki muzyczne

Dyscyplina: instrumentalistyka

Łódź, 24.07. 2018

RECENZJA

Zleceniodawca :

Dziekan Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie

dr hab. Mariusz Sielski

Dotyczy:

Sporządzenia pisemnej recenzji pracy doktorskiej mgr Krzysztofa Guńki w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka na podstawie Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 30 maja 2018 roku.

Wraz z pismem z dnia 11 czerwca 2018 roku otrzymałem:

wyciąg z protokołu z posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego AM w Krakowie z Uchwałą 72/2018 oraz 73/2018 (wraz z protokołem Komisji Skrutacyjnej i listą obecności) z dnia 30 maja 2018 roku powołującej mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Krzysztofa Guńki

wyciąg z protokołu z posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego AM w Krakowie z Uchwałą 104/2016 oraz 105/2016 (wraz w protokołem Komisji Skrutacyjnej i listą obecności) z dnia 8 września 2016 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgr Krzysztofa Guńki i wyznaczenia prof. dr. hab. Andrzeja Rzymkowskiego promotorem w w/w przewodzie

dokumentację przewodu doktorskiego mgr Krzysztofa Guńki

pracę doktorską Krzysztofa Guńki *Harald Genzmer – klasyk niemieckiej muzyki*

saksofonowej XX wieku

dzieło artystyczne w formie CD

Podstawowe dane o doktorancie

Saksofonista Krzysztof Guńka pochodzi z Cieszyna, gdzie ukończył edukację muzyczną I i II stopnia. W latach 2009-2014 studiował u prof. Andrzeja Rzymkowskiego w Akademii Muzycznej w Krakowie. Po uzyskaniu oceny z wyróżnieniem kontynuował studia nadzwyczajne w klasie prof. Larsa Mlekuscha w Konservatorium Wien Privatuniversitaet w Wiedniu oraz studia doktoranckie w Akademii Muzycznej w Krakowie.

W latach 2007-2014 brał udział w konkursach na terenie Polski i poza jej granicami („Gustav Bumcke” w Norymberdze, „Golden Sax of Odessa” na Ukrainie). Uczestniczył czynnie w

saksofonowych kursach mistrzowskich takich artystów jak: Arno Bornkamp, Nobuya Sugawa, Guenther Priesner, Claus Olesen i inni.

Wśród licznych projektów artystycznych, w jakich uczestniczy są występy solowe, kameralne, orkiestrowe, również w roli solisty z orkiestrą w Polsce, Niemczech, Austrii, Czechach, Słowenii i na Węgrzech.

Ocena dokumentacji

Dokumentacja doktoranta zawiera wszystkie wymagane i uwierzytelnione odpisy dokumentów oraz kserokopie osiągnięć, potwierdzające warunki przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim.

W wykazie posiadanych nagród i wyróżnień uzyskanych za działalność twórczą i artystyczną znajdują się trzecie miejsca na VI (2006) i VIII (2008) Festiwalu Saksofonowym w Przeworsku i drugie w Konkursie Instrumentów Dętych we Wrocławiu (2007), wyróżnienie na XXXII Olimpiadzie Artystycznej w Katowicach oraz awanse do półfinału na VII KS „Gustav Bumcke” w Norymberdze (2010), I Ogólnouczelnianym Konkursie „Debiut z Orkiestrą” AM w Krakowie (2013), I Międzynarodowym KS „Golden Sax of Odessa” (2013) i VII Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. Michała Spisaka w Dąbrowie Górniczej (2014).

Dorobek twórczy i artystyczny doktoranta w kategorii Koncerty solowe i kameralne obejmuje 32 pozycje wykonane w latach 2012-2016 w salach koncertowych w Krakowie, Warszawie Łodzi, Cieszynie, Wiedniu, Strasburgu, Kolonii oraz innych miejscach. Osobną kategorią były koncerty solowe z orkiestrą: Symfoniczną Filharmonii Śląskiej w 2012 i Dętą AM w Krakowie w 2015 oraz siedem koncertów w orkiestrze.

Doktorant uczestniczył w trzynastu konferencjach naukowych, warsztatach i kursach muzycznych w Krakowie, Warszawie, Kolonii i Wiedniu (2011-2016) oraz nagrał „Linker Augentanz” Karla Stockhausena z zespołem ensemble.konsax.wien w 2015 i „SaxSpiro” Magdaleny Długosz w AM w Krakowie w 2016.

Dokumentacja świadczy o aktywnym uczestnictwie doktoranta w życiu muzycznym środowiska krakowskiego, zdobywaniu doświadczeń solistycznych i kameralnych, również – poprzez studia nadzwyczajne w Wiedniu - poza granicami kraju. Jednocześnie doktorant od trzech lat przekazuje swoją wiedzę jako nauczyciel w SM im. Oskara Kolberga w (nieczytelne).

Ocena dzieła artystycznego

Wybór i nagranie pięciu utworów Haralda Genzmera, kompozytora spoza listy czołowych międzynarodowych twórców muzyki saksofonowej jako głównego celu artystycznego przewodu doktorskiego, jest zadaniem ambitnym i niełatwym. Doktorant postawił bowiem na jednego kompozytora w utworach na kilka odmian saksofonu ze zróżnicowanym instrumentarium towarzyszącym.

I tak otwierająca płytę trzyczęściowa *Sonata* na saksofon altowy i fortepian, najwcześniejsza z prezentowanych pozycji, utrzymana jest w trudnym do jednoznacznej kwalifikacji stylu niemieckiego twórcy. Partia saksofonu altowego jest wykonana z godną uwagi pieczołowitością, zarówno w częściach skrajnych jak i lirycznej części środkowej.

Rapsodię na saksofon barytonowy i fortepian rozpoczyna Tranquillo, będące imponującym pokazem możliwości wykonania rejestru altissimo (do d 4-kreślonego w pisowni) na tej odmianie saksofonu. Kolejne części w zmiennych tempach dają okazję do zaprezentowania ruchliwości tego instrumentu i – przy wykorzystaniu rejestru altissimo – rozległej skali. To popis wirtuozowski wykonawcy.

Kolejnym utworem na płycie jest *Concertantes Duo* na saksofon altowy i perkusję. Składa się z czterech części. Pierwsza, Meditation (Lento, Poco piu mosso, Tempo primo) z towarzyszeniem marimby i gongów to spokojna i delikatna ekspozycja barw altu i marimby w dynamice pp-mf, przetykana tremolandami gongów. Część druga, Presto, rozpoczyna się pięcioma tom-tomami, granymi palcami w metrum 12/8, wprowadzającymi trójkowe figuracje saksofonu

altowego. Tuż przed Ritenuto w miejsce tt wchodzi talerze, aby wkrótce wrócić do tt. w metrum 4/4 dla saksofonu i 12/8 dla tt, zachowując ruch triolowo-kwartolowy. Partia saksofonu zmienia się w kantylenową i wchodzi w rejestr altissimo, aby w końcówce z towarzyszeniem talerzy zakończyć tę część w dynamice pp. Część trzecia (Intermezzo) przypomina charakterem pierwszą (zamiast marimby mamy wibrafon), a jej środek stanowi wirtuozowskie, pełne dramatyizmu Allegro w rejestrze altissimo. Finale rozpoczyna się quasi kadencją 5 tom tomów, po nich mały gong, wibrafon i saksofon altowy. W Molto allegro saksofon na tle tom tomów podaje energiczny temat, stopniowo dołącza kontrpunktująca marimba doprowadzając do Libero – pięciotaktowej quasi kadencji saksofonu altowego. Oparte na zmiennym (7/8, 3/4) metrum A tempo z pełnym zestawem dotychczas obecnych instrumentów perkusyjnych plus tempelbłoki i timbalesy oraz wirtuozowski alt ze spadającymi kaskadami dźwięków kończy całość.

Jeśli któryś z utworów na CD ma zasługiwać na najbliższy wzoru nauczyciela Haralda Genzmera to z pewnością Sonatine na saksofony sopranowy i altowy. Podobieństwo formalne i brzmieniowe do Konzertstueck na 2 saksofony altowe Paula Hindemitha jest – głównie ze względu na niemal identyczny skład – uderzające. Wykonanie tego wymagającego, czteroczęściowego duetu zasługuje na wysoką ocenę obu wykonawców. Zarówno intonacja, jak i precyzja rytmiczna oraz - podkreślana przez doktoranta jako podstawowa wartość kompozycji Genzmera – jakość i jedność brzmienia stanowią o perfekcyjnym wykonaniu tego utworu.

Ostatni utwór *Concertantes Duo* na saksofon barytonowy i organy to chronologicznie najpóźniejszy z prezentowanych utworów. Słuchając go odczuwa się bliskość tych dwóch jakże różnych instrumentów. Wynika to z zastosowania poszerzonej o rejestr altissimo skali saksofonu barytonowego. Z kolei dolny rejestr tej odmiany, jak żadnego innego saksofonu, potrafi współbrzmieć z pedałowymi rejestrami organów. Chropawe i surowe chwilami barwy wyszukanych głosów organowych współgrają z nosowym i lirycznym przekazem saksofonu barytonowego.

Ocena płyty Krzysztofa Guńki z utworami Haralda Genzmera jest dla recenzenta nieco kłopotliwa, co nie wynika z recenzowanego dzieła, ale po prostu z nieznamomości tych kompozycji. Słuchanie ich po raz pierwszy skłania do recenzji samych utworów, nie zaś ich wykonawcy (ów). Kilkakrotne ich wysłuchanie pozwala jednak docenić nie tylko ich wartość jako kompozycji, ale również, a może przede wszystkim, dość odważny zamysł doktoranta ukazania utworów mało znanych, autorstwa zapomnianego twórcy, jako utworów wartościowych, zasługujących nie tylko na przypomnienie, ale i na uwagę współczesnych saksofonistów. Dobór kompozycji Haralda Genzmera wybranych do nagrania jako dzieło w przewodzie doktorskim wydaje się bardzo reprezentatywny, a ich wykonanie przez doktoranta wzorowe.

Mimo przyczynkarskiego tematu pracy, niosącego pewne wątpliwości co do jej stricte naukowego charakteru, skłonny jestem uznać i docenić przedstawiony i udowodniony przez doktoranta argument o wartości tradycyjnej dbałości o warstwę brzmieniową, podaną w nagraniu w sposób przekonujący. Pan Krzysztof Guńka udowodnił tezę swojej pracy bardziej za pomocą nagrania, niż opisu, co wystawia mu jako instrumentalistę wysoką ocenę.

Ocena opisu dzieła artystycznego – pracy doktorskiej

Praca zawiera – prócz streszczenia w języku polskim i angielskim, spisu treści, bibliografii i opisu płyty CD – sześć rozdziałów.

Krótkie Wprowadzenie jest przedstawieniem tezy autora pracy o znaczeniu dzieł nieznanego szerzej niemieckiego kompozytora w utrwalaniu tradycyjnych wartości brzmieniowych saksofonu w kontrze dla szeroko wprowadzanych od lat sześćdziesiątych eksperymentów sonorystycznych. Jednocześnie p. Krzysztof Guńka pragnie swoją pracą wypełnić lukę w piśmiennictwie na temat twórczości Haralda Genzmera.

Przed przystąpieniem do analizy formalnej prezentowanych utworów w rozdziale trzecim, autor w rozdziale drugim przybliży sylwetkę ich twórcy i jego dokonania kompozytorskie na przestrzeni blisko stu lat życia.

Analizy wszystkich pięciu dzieł Haralda Genzmera, stanowiących podstawę swoich

twórczych dociekań, doktorant dokonuje w rozdziale trzecim. Kolejność utworów na płycie, jak wynika z ich numeracji katalogowej stworzonej przez Marcusa Faula, jest zgodna z chronologią ich powstania. Analizy formalne są przeprowadzone starannie, każdy utwór opatrzony jest podsumowującym komentarzem, odnoszącym się bądź do techniki kompozytorskiej, bądź walorów wykonawczych, a także edukacyjnych. Stałym motywem tych komentarzy jest podobieństwo warsztatowe do Paula Hindemitha – nauczyciela kompozycji Haralda Genzmera.

Rozdział czwarty jest omówieniem problematyki wykonawczej. Sprowadza się ono głównie do opisanego sposobów wykonania rejestru altissimo, występującego w utworach z saksofonem altowym i barytonowym. Doktorant graficznie przedstawia problem i sposób jego rozwiązania na podstawie tabeli chwytów J.M.Londeixa, S. Raschera oraz własnych doświadczeń w tej dziedzinie.

Harald Genzmer – twórczość, to tytuł rozdziału piątego. Nie jest on pełnym spisem ponad czterystu dzieł Haralda Genzmera, ale podzielonym na kategorie katalogiem, z osobnym dotyczącym saksofonu. Tu warto zaznaczyć, że komponowaniem na saksofon Genzmer zainteresował się dopiero w wieku „emerytalnym”.

W podsumowaniu doktorant podkreśla reprezentowany przez Genzmera w kompozycjach saksofonowych nurt tradycyjny, opierający się na atonalności, zbliżającej się czasami do systemu dur-moll, bogatej technice kontrapunktycznej i wyrazistej melodyce. Autor kreśli tezę, że to właśnie opozycyjność twórczości Genzmera wobec powojennej awangardy stanowi jej wartość, szczególnie cenną w pedagogice jako „przywiązanie do czystości barwowej i tradycjonalizm formalny”.

Opis dzieła, poza poprawnymi analizami formalnymi wszystkich pięciu utworów, nie wykazuje się mnogością argumentów popierających domyślną tytułową tezę o klasycznym, może neoklasycznym *emploi* kompozytora, którego twórczość saksofonowa jest częścią obszernego dorobku kompozytorskiego. Prosiłoby się o umieszczenie kilku odniesień z bogatej (ponad 20 pozycji, nie licząc nut i stron internetowych) bibliografii zamieszczonej na końcu pracy. Powtarzającą się dominantą analiz jest podkreślanie podobieństw do stylu Paula Hindemitha. To jedyne – zresztą nie pozbawione słuszności – skojarzenie, szkoda, że nie poparte żadnym autorytetem, lub z nim logicznie polemizujące. Można by, nieco złośliwie, nazwać Genzmera epigonem lub eklektykiem.

Również kilkudekadowe ignorowanie przez Niemcy – w stosunku do Francji, krajów frankofońskich i innych – saksofonu jako równoprawnego instrumentu, może mieć znaczenie w przypadku analizy utworów Haralda Genzmera. Nie dziwi zatem brak słowa o francuskim *Le Maitre* - Marcelu Mule'u, bardziej to, że twórca i piewca rejestru altissimo, bardzo ważnego w przedstawianych utworach - Sigurd M. Rascher - został wymieniony tylko raz w towarzystwie J.M. Londeixa, w najlepszej części pracy, rozdziale IV Problematyka wykonawcza, choć jego duch jest obecny w słuchanych utworach.

W bibliografii pracy o muzyce niemieckiego kompozytora znajdują się zaledwie trzy pozycje niemieckie (plus tłumaczenie z angielskiego pracy amerykańskiego saksofonisty jazzowego Davida Liebmana wydawnictwa Ardesa). Brak takiej literatury może usprawiedliwiać autora, chociaż studia w Wiedniu wydają się dobrą okazją do poszukiwań prawie u źródeł.

Mimo w/w zastrzeżeń co do kompletności argumentów w prezentacji monograficznej pracy pisemnej dotyczącej twórczości Haralda Genzmera, sama muzyka jednak - w wykonaniu doktoranta - potrafi obronić tezę o swojej wartości: konserwatywnej, stroniącej od eksperymentów, dbającej o pierwotne walory brzmienia saksofonu.

Konkluzja

Stwierdzam niniejszym, że praca pana Krzysztofa Guńki spełnia wymagania art.13 ust.1 i 2 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku. Pracę doktorską przyjmuję.

Jacek Delong

